

## Protokoll 8/2023

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets  
sammanträde måndagen den 4 september 2023 kl. 13:30-  
16:20, Samuel Owen, Hantverkargatan 3D

### Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande  
Leif Bolter  
Katarina Borg  
Desirée Johansson  
Anders Johnson §§8-11  
Måns Lönnroth  
Monica Muro de Santa Cruz §§1-10  
Helena Nilsson Lannegren  
Catharina Nolin  
Knut Weibull  
Monica Hector Protokollförare  
Susanne Höglin Handläggare  
Daniel Sandström Föredragande §8  
Tim Kahlbom Föredragande §9  
Zsolt Juhász Föredragande §§10-11

### Justerare

Desirée Johansson

### Datum för justering

### Paragraf

§§1-11

### Protokollförare

Monica Hector

## **§ 1** **Dagordning samt val av justerare**

### **Beslut**

Valdes ledamot D Johansson att tillsammans med ordförande justera protokollet. Erinrades att protokollföraren Monica Hector tillika fungerade som rådets sekreterare vid sammanträdet. Beslöts uppta ärenden i ordningen: 1-5, 10-11, 6-7, 9, 8.

## **§ 2** **Nästa sammanträdesdag**

### **Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder 2 oktober 2023, kl. 13.30.

## **§ 3** **Nästa delegationssammanträde**

### **Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådets delegerade sammanträder 18 september 2023, kl. 13.30.

## **§ 4** **Protokoll fört vid sammanträde 2023.08.21**

### **Beslut**

Anmäldes att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2023.08.21 justerats i vederbörlig ordning.

## **§ 5** **Anmälningar för kännedom** **Anmälda handlingar**

- (Signerad) Stora Sköndal etapp 2a, granskning, 2019-09138
- (Signerad) Riksskattmästaren 18 m.fl., planärende på granskning, 2022-00234
- Årsta 1:1 (Östberga norra), planärende invid kv. Familjen 1 m.fl., underrättelse om granskning, 2019-04998
- Förslag till ny detaljplan för fastigheten Kumlet 23 - dnr 2021-03452 (2/2)

- Förfulningen av Stockholms innerstad, svar med e-post samt SR 2021/233 och KS 2022/1143 bifogade

**§ 6****Sekreteraren informerar****Beslut**

Förelåg ingen information från sekreteraren.

**§ 7****Övriga frågor****Beslut**

Förelåg inga övriga frågor.

**§ 8****Västberga 1:1, Lisebergsvägen, förslag till detaljplan, 2020-14445**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Västberga 1:1, Lisebergsvägen, förslag till detaljplan, 2020-14445. Daniel Sandström, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet. SR 2023/178

**Beslut**

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

**Sammanfattning av ärendet**

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för att möjliggöra bostäder i flerbostadshus i nordvästra Liseberg. Förslaget innehåller ca 125 bostäder, lokaler för centrumändamål och en ny kvartersgata i Lisebergsvägens norra ände. Närmast Lisebergsvägen föreslås bebyggelse i fyra våningar och bevarad naturmark vid befintlig radhusbebyggelse. Mot Åbyvägen ökas byggnadshöjden till fem respektive sex våningar samt med souterrängvåningar i tre av de fyra husen. Byggnaderna, totalt nio huskroppar varav åtta är sammankopplade två och två, utformas inom ramen för huskonceptet Stockholmshuset. Bilparkering anordnas på gata och i parkeringsdäck inom kvarteret. Befintligt

cykelstråk genom planområdet leds om till ett läge väster om det nya kvarteret, närmare Åbyvägen.

Skönhetsrådet ville inledningsvis hänvisa till sitt tidigare yttrande avseende planförslaget för det intilliggande kvarteret Julpsalmen där rådet bland annat påtalade att den föreslagna bebyggelsen i vissa delar försvårade kopplingar till framtida bebyggelse. Bristen på en övergripande helhetsplanering resulterar i att den önskade sammanlänkningen uteblir, istället skapas ytterligare separata bostadsenkla. Samtidigt ställde sig rådet tveksamt till om ambitionen att skapa en stadsgata längs hela Åbyvägen är realistisk med tanke på såväl trafikmängd och buller som topografin med de stora höjdskillnader som finns intill det aktuella planområdet. Detsamma gäller motstående sida av vägen som rådet bedömde blir svår att utveckla med tanke på såväl järnvägen som ställverket.

Rådet ställde sig tveksamt till om det aktuella planområdet överhuvudtaget ska byggas med tanke på närheten till såväl radhusområdet som Åbyvägen samt behovet av en avskärmande grönska. Efter att ha tagit del av planförslaget konstaterade rådet att den föreslagna bebyggelsen blir en enklav som adderas Liseberg. Den mark som sparas mellan radhusområdet och flerfamiljshuset blir mycket smal och mellan de senare och Åbyvägen sparas i princip ingen grönska alls. Husen, liksom den flyttade gång- och cykelvägen, kommer då att ligga alldeles intill en mycket bullrig miljö utan en grön trädrida som kan minska upplevelsen av ett utsatt läge. Gårdsmiljön som ska uppfattas som grön består till stor del av hårdgjord mark och även om rådet ställde sig positivt till lösningen med ett parkeringsdäck, så som den är gestaltad i planförslaget, så blir gården i mångt och mycket mer hårdgjord än grön och planterad, i synnerhet som det även finns plats för bilar längs kvartersgatan.

Rådet har i tidigare planförslag som rört Stockholmshus framhållit att dessa ursprungligen utarbetades för att uppföras i fyra-våningsskala och att de då utgör högkvalitativa tillskott. När byggnadshöjden skjuter i höjden förlorar husen sina proportioner och sina gestaltningsmässiga kvaliteter. Detta är mycket tydligt i föreliggande förslag, i synnerhet i de renderingar som visar fasaderna mot Åbyvägen. Byggnaderna kommer uppfattas som den mur och bullerskydd som de i första hand ska fungera som och bidrar inte med stadsbildsmässiga kvaliteter. Rådets slutsats var därför att om man överhuvudtaget ska bygga här ska antalet hus minskas och husen och gc-stråket flyttas längre från Åbyvägen så att det går att spara en grön trädrida, likaså bör en större remsa grön naturmark sparas mot radhusen. Byggnadshöjden bör vidare minskas till Stockholmshusens ursprungligt planerade höjd. Med en minskad exploatering kan boendekvaliteterna öka väsentligt, i synnerhet om husen närmast Åbyvägen flyttas och utsikten över

trafikled, elnätsstation och spårrområde skymms av en trädrida. Rådet kunde också konstatera att det är stor parkbrist i Liseberg varför en större del av naturmarken med hällar och tallar bör bevaras. Slutligen ville rådet att stadsbyggnadskontoret i ett program redovisar Lisebergs fortsatta utveckling och hur Översiktsplanens mål att binda samman området med omkringliggande gatustrukturer och stadsdelar ska förverkligas.

### Handlingar i ärendet

- SR 2023/178-2 Samrådsbrev
- SR 2023/178-8 Planbeskrivning, samråd
- SR 2023/178-3 Trädbesiktning
- SR 2023/178-4 Trafik-PM
- SR 2023/178-5 Skyddsvärda träd i Liseberg
- SR 2023/178-7 Plankarta, samråd
- SR 2023/178-6 Riskutredning
- SR 2023/178-9 Miljöteknisk markundersökning
- SR 2023/178-10 Dagvattenutredning delområde 1 (kvartersmark)
- SR 2023/178-11 Geoteknik PM
- SR 2023/178-12 Fågelinventering PM
- SR 2023/178-13 Dagvattenutredning (allmän plats)
- SR 2023/178-14 Bullerutredning 2023-01-20
- SR 2023/178-15 Bullerutredning 2022-02-22
- SR 2023/178-16 Artskyddsutredning

### § 9

#### **Farsta 2:1, förslag till detaljplan invid Fredagsvägen, 2021-08305**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Farsta 2:1, förslag till detaljplan invid Fredagsvägen, 2021-08305. Tim Kahlbom, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2023/173

### **Beslut**

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

### Sammanfattning av ärendet

Föreliggande planförslag syftar till att uppföra två studentbostadshus om 50 lägenheter i Hökarängen. Hus A placeras längs Fredagsvägen och hus B längs Söndagsvägen. Bebyggelsen gestaltas med träfasad och en ambition är att även uppföra husen med trästomme. Byggnaderna uppförs med loftgångar i fyra våningar och är sammanlänkade av en lägre byggnad för cykelförvaring. I hus B möjliggörs lokaler för centrumändamål.

Skönhetsrådet ansåg att projektet kan vara möjligt men att det i så fall behöver bearbetas och minskas betydligt för att passa in i omgivningen. Det är sympatiskt att kombinera vårdboende och studentbostäder men i nuläget är förslaget alldeles för stort för den lilla parkremsan och höjer sig på ett olyckligt sätt över befintlig trevåningsbebyggelse från slutet av 1940-talet. När vårdboendet mitt emot uppfördes 2010 ansågs det inte möjligt att bygga det högre än 11,5 meter. Studentbostädernas höjd är 16 meter vilket visar på en betydande skalförskjutning. Det är framförallt träkonstruktionen och fläktrumets placering som bidrar till en onödigt hög byggnadshöjd. Att bygga i trä är förvisso tilltalande men förslaget bör i så fall sänkas så att det linjerar med omkringliggande bebyggelse. Ett annat sätt att få ned höjden är att undersöka om fläktrummet kan placeras under mark alternativt i en uppstickande men välgestaltad del av sadeltaket. Rådet förordade även att förslaget renodlas till en lamell och att hus B utgår. Hus A kan då med fördel linjeras i förhållande till vårdboendet. Det möjliggör mer förgårdsmark och ljusinsläpp från Söndagsvägen till förmån för både vårdboendet och studentbostäderna.

### Handlingar i ärendet

- SR 2023/173-9 Samrådsbrev
- SR 2023/173-2 Planbeskrivning samråd
- SR 2023/173-3 Plankarta samråd
- SR 2023/173-4 PM Geoteknik (Geoteknologi, 2023)
- SR 2023/173-6 Naturvärdesinventering (CONEC, 2022)
- SR 2023/173-8 Geoteknisk undersökning Kv Påskdagen 3 (2010)
- SR 2023/173-5 Dagvattenutredning (Struktur, 2023)
- SR 2023/173-7 Sammanställning föroreningssituation (WSP, 2022)
- SR 2023/173-10 Buller PM (Gimle, 2023)

**§ 10****Tisaren 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-03883**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Tisaren 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-03883. Zsolt Juhász, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.  
SR 2023/180

**Beslut**

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande utformning.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

**Sammanfattning av ärendet**

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för del av fastigheten Tisaren m.m. i syfte att möjliggöra nybyggnation av flerbostadshus vid Orrfjärdsgränd, vilket uppskattas ge ett tillskott på ca 50 nya bostäder. Förslaget redovisar två bostadshus, det ena med placering parallellt längs Sköntorpsvägen, kallat ”Entréhuset”, det andra längs Orrfjärdsgränd, i underlaget benämnt ”Grändhuset”.

Entréhuset placeras i korsningen Sköntorpsvägen/Orrfjärdsgränd. Platsen består idag av en bergsformation med några högväxta tallar samt lägre lövträd och buskage. Byggnaden är utformad med flera sammanbyggda volymer men som mot Sköntorpsvägen utformas så att det uppfattas som ett lamellhus som ska samspela med den äldre smalhusbebyggelsen längs gatan. Huset föreslås få sadeltak och fasader i puts alternativt ljust tegel. Två lokaler planeras i gatuplan i avsikt att vitalisera gatan. Gestaltningen mot Orrfjärdsgränd får en mer kubisk form med flera adderade volymer som är förskjutna i höjd och fasadliv i avsikt att fungera med den befintliga bebyggelsen på fastigheten Tisaren 1.

Grändhuset placeras öster om Orrfjärdsgränd på mark som idag består av två mindre parkeringsytor samt en grönyta med träd och buskage. Marken lutar upp mot fastigheten Orrhammaren 1 med ett par meters nivåskillnad. Byggnaden utformas som en lamell i fyra våningar som följer gatans krökta form men med en sänkning av byggnadshöjden både i norr och söder till tre våningar ovan mark vid sista fönsteraxeln. Huset har loftgångar mot bostadsgården. Under grändhuset placeras två våningar helt eller delvis under mark som ska inrymma garage som tillgodoser båda bostadshusens parkeringsbehov. För att ge bostadshuset ett rikt innehåll i gatuplanet får bostadshuset, förutom trapphusentré, sex bostäder med entréer direkt från gatan. Dessa lägenheter har hög rumshöjd och höga fönster som ger plats för loft mot gatan.

Sköntorpsvägen är ett av Årstas huvudstråk som förbinder stadsdelens nordvästra del med den östra och, i förlängningen, med Gullmarsplan. Vägen har ett tydligt motiv med naturmark med bergsformationer mellan lamellhusen och kopplingen till Årstaskogen är således närvarande i gaturummet. Föreliggande planförslag avser både en ny byggnad avsedd att uppfattas som en lamell mot Sköntorpsvägen och ytterligare en byggnad vid Orrfjärdsgränd. Läget är trångt vid Orrfjärdsgränd och mot öster vetter byggnaden mot kvarteret Orrhammaren som med sin speciella planform utgör ett senare och mycket medvetet avsteg från områdets ursprungliga smalhusbebyggelse. Båda husen ska byggas på mark som delvis utgörs av parkeringsytor. Noteras bör dock att dessa ytor rymmer få bilar och de har placerats med stor hänsyn till topografin och naturmarken.

Rådet såg en fara i att det föreslagna grändhuset med sin knäckta form och sin placering nära kvarteret Orrhammaren riskerar att inkräkta på, och i viss mån ta loven av, upplevelsen av det särpräglade kvarteret. Rådet ställde sig dock inte helt negativt till att platsen ifråga går att bebygga men då bör huset få en svängd och samlad form med enhetlig takfotshöjd samt sparad grönska mellan den nya volymen och Orrhammarens parkering. Vidare bör parkeringen under huset utgå och byggnaden ansluta direkt till naturmarken, d.v.s. utan bjälklag som bildar ny gårdsmiljö. Parkeringsmöjligheter på andra platser, helst i befintliga garage, bör utredas liksom mobilitetslösningar.

Entréhuset vid Sköntorpsvägen innebär, enligt rådets uppfattning, ett stort ingrepp i den bergsformation som mycket medvetet sparats. Byggnaden, som mot gatan ska uppfattas som ett lamellhus, blir både genom höjd och gestaltning dock någonting annat. I synnerhet kommer de volymer som adderats huskroppen mot Orrfjärdsgränd från öster göra att huset inte alls får den slanka form som ett lamellhus ska ha. Rådet saknade f.ö. i underlaget en tydlig redovisning av mötet mellan det nya huset och den kvarvarande bergsformationen med sprängytan. Skönhetsrådets uppfattning var att entréhuset bör utgå ur planförslaget alternativt omarbetas så att husets fotavtryck blir mindre och att volymen flyttas närmare korsningen Sköntorpsvägen/Orrfjärdsgränd. Möjligen går det att på platsen rymma ett mindre lamellhus eller ett mindre punkthus som då kanske kan få en något högre höjd än ett lamellhus.

### **Handlingar i ärendet**

- SR 2023/180-2 Samrådsbrev
- SR 2023/180-9 Planbeskrivning \_ samråd
- SR 2023/180-3 PM Översiktlig miljöteknisk markundersökning
- SR 2023/180-7 Inventering av naturvärdesträd



- SR 2023/180-8 Kulturmiljöanalys med konskvensbeskrivning
- SR 2023/180-10 Plankarta \_ samråd
- SR 2023/180-4 PM Trafik
- SR 2023/180-5 Trafikbullerutredning
- SR 2023/180-6 PM Dagvatten

## § 11

### **Årsta 1:1, förslag till detaljplan för två områden invid Sköntorpsvägen, 2021-03219**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Årsta 1:1, förslag till detaljplan för två områden invid Sköntorpsvägen, 2021-03219. Zsolt Juhász, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet. SR 2023/179

### **Beslut**

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka lamellhuset i den västra delen av planförslaget och tillstyrka punkthuset i den östra delen med erinran om att huset ges samma fotavtryck och samma faktiska höjd som befintliga punkthus.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

### **Sammanfattning av ärendet**

Ett nytt planförslag har upprättats i syfte att uppföra bebyggelse på två platser längs Sköntorpsvägen i Årsta. I den västra delen föreslås ett flerbostadshus i fem våningar för ca 28 lägenheter invid korsningen där Sköntorpsvägen, Vättersvägen och Slätbaksvägen möts. Denna del benämns ”hus 1”. I den östra delen föreslås ett punkthus i tio våningar med valmat tak för ca 37 lägenheter. Huset placeras på naturmark mellan befintliga punkthus i kv. Tolken och barnrikehusen längs Skagersvägen. Detta hus benämns ”hus 2”.

Platsen där hus 1 föreslås består av en bergsformation vilken har sparats genom tidigare planeringsepoker. På äldre kartor finns platsen markerad som berg i dagen. I stadsplanen för Årsta lämnades platsen obebyggd och medvetet öppen innan punkthusen i Årstaterrassen tar vid en bit in på Slätbaksvägen. Lamellhuset bryter därför mot ett grundläggande karaktärsdrag i Årsta; att naturmarken är en del av gatan och att det ska vara möjligt att se längs gaturummet. Det föreslagna huset blockerar den öppna platsen och stänger av kopplingen till Årstaskogen. Skönhetsrådet ville till detta understryka att det synliga berget i staden har ett stort

kulturhistoriskt värde och är en starkt bidragande faktor till Stockholms särprägel och identitet. Det är också en ändlig resurs och när det tagits bort kan åtgärden inte göras ogjord. Bergsformationer borde tas tillvara och användas som en tillgång istället för att sprängas bort när staden utvecklas.

Gällande punkthuset frångår det en lång Stockholmstradition att placera punkthus på höjdpunkter för att accentuera landskapets form. Rådet ansåg dock att byggnaden är möjlig att uppföra, förutsatt att den ges samma fotavtryck och samma faktiska höjd, inte samma plushöjd, som intilliggande punkthus. I nuvarande utformning ligger punkthuset i en sänka men är lika högt som punkthusen på höjden. Det finns ingen anledning att för ett enstaka hus frånga de principer som använts under större delen av 1900-talet och som lagt grunden för gestaltningen av Stockholms förorter.

Avslutningsvis var det glädjande att det går att nyttja befintligt garage i intilliggande fastighet Åsnen 2 som enligt den genomförda mobilitetsutredningen har ett överskott om cirka 120 platser. Rådet har återkommande påtalat att alla detaljplaner borde innefatta samordning av parkeringsplatser mellan fastighetsägare så att underbyggda garage kan undvikas.

### **Handlingar i ärendet**

- SR 2023/179-8 Samrådsbrev
- SR 2023/179-7 Planbeskrivning
- SR 2023/179-2 Trädinventering
- SR 2023/179-3 Översiktlig miljöteknisk markundersökning
- SR 2023/179-6 Plankarta
- SR 2023/179-11 Antikvarisk konsekvensanalys
- SR 2023/179-4 PM Mobilitet
- SR 2023/179-5 Trafikbullerutredning
- SR 2023/179-9 PM Geoteknik\_10754772\_2\_6
- SR 2023/179-10 Markteknisk undersökningsrapport
- SR 2023/179-12 Markradon undersökning
- SR 2023/179-13 Dagvattenutredning
- SR 2023/179-14 Brandkrav - Punkthus
- SR 2023/179-15 Brandkrav - Lamellhus

## Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Maria Elisabet Desirée,Johansson	2023-09-07
Monica Christina,Hector	2023-09-07
Inga Margareta,Varg	2023-09-07